

ADRODDIAD I'R CYD-BWYLLGOR

20 Chwefror 2019

Adroddiad gan: Alwyn Jones, Cyfarwyddwr Cynorthwyol GwE

Pwnc: Y Gymraeg mewn Addysg – adolygu'r ddarpariaeth ar draws y rhanbarth

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1.1 Cyflwyno diweddariad i'r Cydbwyllgor mewn perthynas ag adolygu'r ddarpariaeth ar draws y rhanbarth.

2. CEFNDIR

- 2.1 Mae *Cynllun gweithredu Y Gymraeg mewn addysg* yn gosod y cyfeiriad a chamau gweithredu penodol ar gyfer gwireddu gweledigaeth Llywodraeth Cymru, gan bwysleisio'r angen i wella'r gefnogaeth i blant a phobl ifanc sy'n dysgu Cymraeg.
- 2.2 Yng nghyfarfod diwethaf y Cydbwyllgor, cymeradwywyd y cynnig i gynnal adolygiad o'r ddarpariaeth bresennol fel bod y rhanbarth yn ymateb yn llawn i gyfeiriad polisi Llywodraeth Cymru ac yn sicrhau cyd-lynedd a chynhwysedd priodol i gynnig gwasanaeth rhanbarthol o ansawdd yn y maes.
- 2.3 Cyfarfu Bwrdd Rheoli GwE ar 18/01/19 a rhannwyd drafft cyntaf o'r cylch gorchwyl (Atodiad 1). Cytunwyd i Claire Homard, Prif Swyddog, Addysg ac Ieuenctid, Cyngor Sir y Fflint ac Arwyn Williams, Pennaeth Dysgu Cyngor Sir Ynys Môn i ymgymryd â'r gwaith o gasglu gwybodaeth ynglŷn â'r ddarpariaeth ym mhob awdurdod ac i gael dealltwriaeth glir o weledigaeth, cynlluniau strategol a thargedau'r awdurdodau lleol. Bydd cyfarfodydd wyneb yn wyneb yn cael eu trefnu gyda'r Awdurdodau yn ystod ail hanner tymor y Gwanwyn.

3. MATERION I'W HYSTYRIED

3.1 Ynghlwm mae Cylch Gorchwyl drafft (Atodiad 1) sy'n amlinellu'r canlynol:

- Rhesymeg dros gynnal yr adolygiad
- Y cyllidebau sydd o fewn sgôp yr adolygiad
- Llywodraethiant
- Methodoleg

3.2 Yn ogystal, mae Bwrdd Strategol y Gymraeg wedi comisiynu IAITH i lunio Strategaeth Ranbarthol ar gyfer y Gymraeg mewn Addysg. Fel rhan o'r broses maent wedi cynnal Gweithdai Strategol Rhanbarthol ar gyfer y Gymraeg mewn Addysg ym mhob awdurdod lleol gan gyflwyno amlinelliad cychwynnol o'r strategaeth fel sail i drafodaeth a chyd-gynllunio pellach ar amcanion, blaenoriaethau, dulliau gweithredu a deilliannau'r strategaeth. Bydd yr adolygiad yn aleinio gyda'r strategaeth hon.

4. ARGYMHELLION

4.1 Gofynnir i'r Cydbwyllgor gymeradwyo'r Cylch Gorchwyl fel yr amlinellir yn Atodiad 1.

5.0 GOBLYGIADAU ARIANNOL

5.1 Mae unrhyw oblygiadau o ran y gyllideb yn ddibynnol ar ganlyniad yr adolygiad arfaethedig.

6.0 EFFAITH O RAN CYDRADDOLDEB

6.1 Nid oes unrhyw oblygiadau newydd o ran cydraddoldeb yn codi o'r adroddiad hwn.

7.0 GOBLYGIADAU PERSONÉL

7.1 Mae unrhyw oblygiadau o ran personél yn ddibynnol ar ganlyniad yr adolygiad arfaethedig.

8.0 YMGYNGHORI Â WNAED

8.1 Ymgynghorwyd â Bwrdd Strategol Y Gymraeg, Bwrdd Rheoli GwE a'r Cydbwyllgor.

9.0 ATODIADAU

9.1 Atodiad 1 – Cylch Gorchwyl

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro:

Mae ystod o faterion yn cael eu cwmpasu yng nghylch gorchwyl arfaethedig y gwaith yma. Fe nodir yn gywir fod angen arweiniad cyfreithiol pellach ar gyfrifoldebau. Fel pob cydbwyllgor mae

swyddogaethau GwE yn cael eu dirprwyo gan yr Awdurdodau unigol ac mae angen sicrhau fod unrhyw benderfyniadau yn cael eu priodoli i'r corff cywir. Mae angen dealltwriaeth cynnar o bwy sydd â pherchen y penderfyniad neu ble mae'r ddyletswydd statudol yn gorwedd. Mae'n hanfodol felly fod blaenoriaeth yn cael ei roi i dderbyn yr arweiniad yma wrth gynllunio'r prosiect a gofynion cyfathrebu.

Swyddog Cyllid Statudol:

Yng nghyfarfod 28 Tachwedd 2018, penderfynodd Cydbwyllgor GwE gynnal adolygiad o'r ddarpariaeth bresennol. Diweddariad sydd gerbron yma, ac unwaith eto mae rhan 5.1 o'r adroddiad yn cadarnhau bydd unrhyw oblygiadau o ran y gyllideb yn ddibynnol ar ganlyniad yr adolygiad arfaethedig. Felly, cadarnhaf eto bydd angen i'r awdur amlygu'r ymhlygiadau ariannol pryd bydd canlyniadau'r adolygiad gerbron Cydbwyllgor GwE. Ar yr adeg hynny, bydd modd i mi sylwebu o safbwynt priodoldeb cyllidol y bwriad / dewisiadau.

Atodiad 1

Cylch Gorchwyl (Drafft Ionawr 2019)

Adolygiad o'r ddarpariaeth bresennol i gefnogi'r Iaith Gymraeg er mwyn adnabod model darpariaeth fydd yn sicrhau fod y rhanbarth yn ymateb yn llawn i gyfeiriad polisi Llywodraeth Cymru, ac yn sicrhau cydlynedd a chynhwysedd priodol i gynnig gwasanaeth rhanbarthol o ansawdd.

Rhesymeg dros gynnal yr adolygiad

- Sicrhau gwasanaeth cyfoes a hyfyr sy'n cynnig cefnogaeth i bob ysgol ar y continiwm iaith.
- Osgoi dyblygu a sicrhau mwy o gysondeb rhanbarthol o ran cefnogi'r Gymraeg i ymateb i anghenion lleol.
- Sicrhau cydlynedd a chynhwysedd priodol i gynnig gwasanaeth rhanbarthol o ansawdd yn y maes.
- Sicrhau fod arbenigeddau ac arferion da yn cael eu rhadru ar draws y rhanbarth.
- Ymateb i'r agenda trawsnewid.

Strategaeth Ranbarthol

Mae Bwrdd Strategol y Gymraeg wedi comisiynu IAITH i gydweithio efo ni i lunio Strategaeth Ranbarthol ar gyfer y Gymraeg mewn Addysg.

Fel rhan o'r broses byddent yn cynnal Gweithdy Strategol Ranbarthol ar gyfer y Gymraeg mewn Addysg ym mhob awdurdod lleol; ble byddent yn cyflwyno amlinelliad cychwynnol o'r strategaeth fel sail i drafodaeth a chyd-gynllunio pellach ar amcanion, blaenoriaethau, dulliau gweithredu a deilliannau'r strategaeth.

Bydd hyn yn digwydd rhwng 23 Ionawr – a 7 Chwefror 2019.

Cylch Gorchwyl

Mae'r defnydd o'r cyllidebau canlynol o fewn sgôp yr adolygiad:

- Fframwaith Llywodraeth Cymru ar gyfer cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg
- Datblygu'r gweithlu i gefnogi'r Gymraeg mewn Addysg
- Grant Gwella Addysg (sy'n cyllido darpariaeth ar gyfer y Gymraeg)

Y bwriad yw cefnogi a chryfhau'r strategaethau lleol gan ystyried yr elfennau canlynol yng nghydestun cefnogi'r Gymraeg:

- Safonau
- Hyfforddiant y gweithlu (rhannol)
- Cynyddu niferoedd
- Dichonolrwydd – cyfrannu barn
- Cymedroli
- Adnoddau Cefnogol
- Arweinyddiaeth
- Cydlynwyr y Siarter Iaith (Fframwaith Newydd)
- Cwricwlwm

Llywodraethiant

- Angen cadarnhad cyfreithiol o'r trefniadau llywodraethu gan y bydd rhai o'r materion fydd yn codi yn rhai i'r Awdurdodau Lleol a'u Cabinet yn hytrach na'r Cydbwyllgor.
- Bydd y Bwrdd Rheoli a Chyd Bwyllgor GwE yn cael eu cadw'n gyfredol ynglŷn â'r adolygiad.

Methodoleg

- Angen sicrhau fod y rhesymeg dros gynnal yr adolygiad yn cael ei rannu gyda phob tîm yn yr awdurdodau er mwyn cael yr un neges, ar yr un pryd, er mwyn osgoi ansicrwydd.
- Angen deall beth yw'r ddarpariaeth bresennol ym mhob awdurdod ac i ba raddau y maen nhw'n effeithiol.
- Claire Homard neu Arwyn Williams i ymweld â phob awdurdod gyda swyddog o GwE er mwyn derbyn dealltwriaeth lawn o'r ddarpariaeth - bydd angen cynnwys swyddogion sy'n ymwneud â'r Gymraeg yn y trafodaethau. Anelu i gyflawni hyn yn ystod ail hanner tymor y Gwanwyn.
- Angen edrych ar ddyraniad y GGA i'r Awdurdodau Lleol. Angen mapio'r ddarpariaeth gan bob ALL. Hefyd angen edrych ar eu cynlluniau strategol a thargedau – bydd hyn yn rhan o waith iaith.Cyf wrth ddatblygu'r Strategaeth Ranbarthol.
- Angen deall rolau pawb sy'n cyfrannu tuag at y gefnogaeth i'r iaith Gymraeg gan gynnwys yr athrawon ymgynghorol; angen mynediad at eu swydd ddisgrifiadau.
- Paratoi adroddiad fydd yn nodi canfyddiadau, casgliadau ac argymhellion yn unol â'r system llywodraethu.

Amserlen (drafft)

Cyhoeddi'r bwriad i gynnal adolygiad	
Gofyn am wybodaeth	
Ymweld a thrafod efo'r rhanddeiliaid	
Ysgrifennu'r adroddiad	
Cyflwyno'r adroddiad i Fwrdd Rheoli/ Cyd bwyllgor GwE	
Lansio'r Ymgynghoriad ffurfiol	